

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

GUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

CONARÁ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

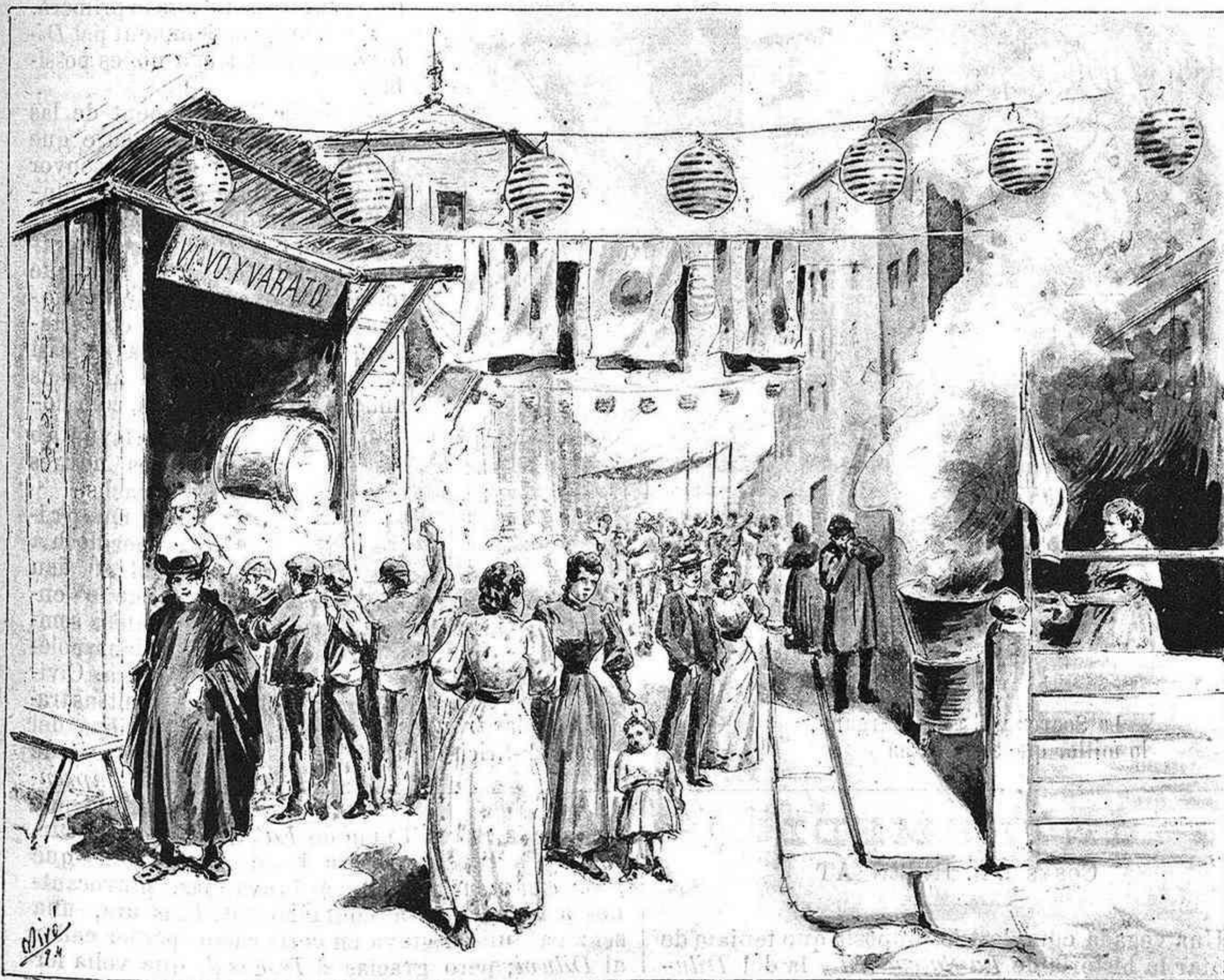
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5

LA NOTA DE LA SENMANA

Desde Sans á Torelló
desde Sitjes á Parets,

tots los pobles y poblets
fan avuy festa majó.

ESTRELLAS DEL «ELDORADO»

La Soarez y 'l gran Gargano,
lo millor que avuy hi ha

dintre las *troupes* de género
cómich-lírich-italiá.

INTERMEDI

COSAS DEL INSENSAT

Una vegada cumplert lo propòsit que teniam de contar la historia de *La Salvadora* y la del *Diluvi*, fent resaltar las estretras conexions existents en-

tre aquella funesta societat y l'escandalós periódich, objecte que creyém haver lograt de sobras, ab datos tan autèntichs, que ningú ha pogut fins ara contradirlos, tindriam dret fins á cert punt á descansar dos ó tres senmanas, avants d'entaular en diferent terreno, la segona batalla que resultarà, á lo qu'esperém, tant ó mes interessant que la primera.

Pero, desgraciadament pel *Diluvi*, aqueixa treva no es possible.

Ja desde 'l rompiment de las hostilitats varem preveure que 'l coadjutor del heréu del senyor Gasull no sabria contenirse dintre dels limits de una regular prudencia. L' *Insensat* té la gracia especial d'espantillar tot lo que toca. Si s'examinan desapasionadament las sévas contestacions, se veurá que ha fet casi tan mal al *Diluvi* y als seus amichs ab sas defenses, com no-

saltres ab los nostres atachs.

En primer lloch á ell se deu que s'entaulés semblant polémica. Olvidant las tradicions del *Diluvi* y de la *Imprenta*, que sem-

pre que 's citava 'l nom de *La Salvadora* s'escurrian y 's tancavan á la banda considerant que *peor era meneallo*, ell va bravatejar, provocantnos á dirho tot, á contarho tot. Fins ara, una senzilla pulla bastava en certs cassos per fer callar al *Diluvi*; pero gracias al *Insensat*, que volia fer veure que *La Salvadora* era cosa del temps de

Mari-Castanya, ab la qual cap relació tenia l' actual *Diluvi*, 'ns vejerem obligats á demostrar de una manera palpable que 'l nostre antagonista anava errat de comptes y que hi ha culpas que no prescriuen, y tacas que no s' esborran.

Si avuy la figura del Sr. Lasarte queda tan mal parada, pot donarne las gracias al seu manobre. Si avuy *El Diluvi* ha perdut tota autoritat per atacar y censurar á ningú, ho pot agrahir al terrible polemista y apuntarli com un mérit en la seva fulla de serveys. La seva intemperancia, la seva imprevisió, las sevas provocacions han donat aquests fruyts, que haurá de devorar *El Diluvi* mentres vegi la llum pública. *Nulla est redemptio*.

Y ara, de pas, y contra lo que afirma 'l terrible polemista, dirém que l' historia qu' hem contat es nova y rigurosament inédita. No es cert que l' haguéssim contada may, ni en las páginas de *la Independencia*, ni en cap altre periódich. En aquella época ja llunyana tractarem la qüestió com la tractava tothom, guiats per indicis, per rumors públichs; pero sense remontarnos al exámen minucios dels datos, com hem fet ara per primera volta. Y la veritat es que llavoras ab lleugeras alusions n' hi havia prou per ficarli á la *Imprenta el resuello en el cuerpo*, puig son director D. Manuel Patxot, mes previsor, mes caute, menos barruher que l' *Insensat*, ja 's cuidava d' escorre 'l bulto apenas se li treya 'l Sant Cristo gros de *La Salvadora*. Y al veure'l fugir com gat escaldat de l' aygua tebia, cap necessitat hi havia de practicar las investigacions, que ara per primera vegada 'ns hem vist en lo cas de portar á terme.

De manera que si avuy hem apurat l' assumpto 's deu única y excludivament á la insensata conducta del terrible polemista, tirant la cosa á barato, sense medir las conseqüencias. Hagués ell tingut la cautela de D. Manuel Patxot, y 'ns hauria estalviat lo treball improbo de remenar alguns dels infinits processos que 'ns han provehit d' armas y municions per acabar ab *El Diluvi*, si no materialment, davant del concepte públich, qu' es l' únich que 'ns importa.

Al practicar las indicadas investigacions, nosaltres mateixos—y aixó qu' estavam ben curats de sustos—ens escriuixiam davant de aquell conjunt de iniquitats y trapacerias. No vulguí, donchs, l' *Insensat*, á falta de altres arguments, tirarnos en cara l' haver publicat alguns traballs del senyor Lasarte en los primers números de *La Campana de Gracia*. Al any 70 sigué fundat aquest popular periódich, y en aquella época en que 'l calor polítich era tan viu y absorvent que feya olvidar tot altre assumpto, inclús l' escándol de *La Salvadora*, *El Telégrafo* no havia sigut objecte encare de un escamoteig, en perjudici dels acreedors de aquella societat, ni D. Manuel Lasarte, al ser embargat s' havia declarat pobre y sens domicili, cosa que no hem sapigut fins ara recientment al examinar un dels autos; de manera que creyam encare que 'l Sr. Lasarte podia enviar algun treball á la *Campana*, y que nosaltres podiam publicarli sense cap reparó.

Consti, que avuy ja no 'ls hi admetriam.

Vegi, donchs, lo lector á qué queda reduhit, després de aquesta lleugera explicació, l' argument Aquiles aduhit pel terrible polemista.

Tampoch tindrà que agrahirli aquest rasgo de ingeni 'l pobre ex-secretari general de *La Salvadora* y futur consogre del *Insensat*, segons diuen malas llenguas. Está de Deu que no ha de donarli

mes que disgustos, ja que de tant que l' estima, quan tracta de defensarlo, l' apunyega.

* * *

Pero l' ensopegada colossal, entre las infinitas que ha donat lo manobre del *Diluvi*, se troba en las páginas de aquest periódich del diumenje 12 del actual y del dimecres 15.

Asegurar com assegura, que D. Valentí Almirall, que cap intervenció directa ni indirecta ha tingut en la present polémica, es qui ho ha inspirat tot y fins qui ha escrit alguns articles, que no poden ser meus, porque jo no 'n sé tant; assegurar ab lo major aplom que una persona amiga, pero extranya á totes aqueixas qüestions, ha sigut lo director de orquesta del solfejat que acaba de rebre 'l *Diluvi*, es el colmo de la insensatés. Per insensat teniam al terrible polemista; pero ¡viva Deu! no tant.

Ja no vull treure partit de aquesta cayguda recullint los elogis qu' ell mateix tributa á alguns dels meus articles, creyent que 'l Sr. Almirall es qui 'ls ha escrit, porque si las censuras y 'ls insults de aquest tipó m' han tingut sempre sense cuydado, ab major motiu sense cuydado m' han de tenir també 'ls seus elogis. Pero, en mitj de tot sempre resulta, per propia confessió, que aquest Ruk li ha donat una llissó que si no ell, lo públich que 'ns llegeix no ha de olvidar may mes.

Treure á llum lo nom respectable y respectat del Sr. Almirall es una nova imprudencia de las sevas.

L' *Insensat* se diria:

—Los homes de l' ESQUELLA son invulnerables: no tenen al seu cárrech cap historia que representi ni la centéssima part de lo que representa lo de *La Salvadora*, ni se 'ls coneix cap herencia de confiança, que 'ls fassi coure 'ls ulls. Es precis, donchs, salvar la situació difícil del Sr. Laribal, hereu del Sr. Gasull, inventant algo que mareji al públich y que contribuheixi á embrollar la qüestió.

Y d' aquí l' invenció de convertir al Sr. Almirall en redactor ó colaborador dels nostres periódichs y en inspirador y fins co-autor de las nostras campanyas contra 'l *Diluvi*.

—De aquesta manera—diria l' *Insensat*, donant-se un cop á la clepsa—si nosaltres tenim al hereu del Sr. Gasull, ells tindrán al hereu de confiança del Sr. Arús... y ¡pata!

¿Veritat qu' es enginyosa aqueixa táctica?

Desgraciadament lo Sr. Almirall res en absolut té que veure ab las nostras publicacions, y dihem desgraciadament, porque 'ns honorariam molt ab la seva cooperació. Si aixís sigüés sortiriam desde ara á la seva defensa, y prompte demostrariam ab datos positius é indubitables que hi ha moltes maneres de ser hereu, y que 'l malaguanyat Rossendo Arús va tenir mes bona má en elegir á D. Valentí Almirall, com á un dels cumplidors de sas postreras voluntats, que no 'l pobre Sr Gasull, al elegir á D. Joseph Laribal.

Gustosíssims fariam un paralelo entre un y altre cas; pero ni 'l Sr. Almirall es de la nostra familia periodística sino un bon amich de la casa, ni 'l Sr. Almirall havia de consentir que 'ns poseessim nosaltres en son lloch, quan ell sol se basta, conforme demostra en son comunicat de *La Publicidad* del dijous, pera confondre als seus calumniadors, y ferlos menjar los insults que han intentat dirigirli.

Per lo que á nosaltres toca, 'ns bastará passar comptes, á son degut temps, ab la nova victima diluviesca que 'ns entrega l' *Insensat*. Avants vá

entregarnos la *Salvadora* y 'l Sr. Lasarte: avuy ens ofereix l' herencia Gasull y 'l Sr. Laribal. Quedan desd' ara posats en remull.

***

Aixó es lo únich que teniam que dir, en demostració de que si hi ha adversaris implacables que no perdonan, hi ha també amichs oficiosos pero cegos que comprometen sempre. Al número de aquestas plagas pertany el manobre del *Diluvi*, l' antagonista que 'ns ha capigut en sort en la present polémica. May haviam tingut de havénnoslas ab un adversari més pretensió, més fátuo y més neci y ple de vent al mateix temps. Hem trobat en ell mes que un home un sach de gemechs y de insolencias. No ha sigut possible sacudirlo sense que grinyolés els insults més asquerosos y contraproduhents, perque al punt á que havia arribat la qüestió, 'l públich no volia pas insolencias y paraulotas, sino arguments y rahóns.

Pitjor pels que li han confiat la casi-direcció del *Diluvi*, pitjor sí, perque ells millor que ningú havían de saber que ab algún motiu ó altre 'l Doctor Casagemas, fa més de vinticinch anys, va bajejarlo ab lo nom de l' *Insensat*; pitjor sí, perque ells no podían ignorar que ab totas las sévas infulas, ha sigut sempre un infelis, que no ha arribat més enllá del séu nas. No podían ignorar que 'ls fracasos l' han acompanyat sempre; que ha sigut fabricant y la rahó social de que son nom formava part va quebrar; que ha volgut ser periodista y es un periodista *manqué* en tota l' extensió de la paraula.

Pero no 'ns fiquém, com ell acostuma á ferho, en las intimitats de la vida privada. Lo Sr. Albarreda, qu' en lo séu apellido usurpa una e, ja que á dreta lley s' hauria de nomenar *Albarda*, podrá aspirar, en premi de las sévas campanyas, á convertirse en sogre del *Diluvi*, sense que nosaltres hi tinguém res que dir. Lo día que realisi 'l somni de la seva vellesa, estarém molt satisfets, y dirém ab l' adagi castellá:—«Deu los cria y ells' ajuntan.»

P. DEL O.

Ormáiztegui, 20 Agosto de 1894.

PASSANT REVISTA

Lloch de la escena: darrera 'l cristall d' una porta de café.

Personatjes: dos joves molt simpátichs y elegants, que assentats detrás del vidre, están examinant la gent que passa.

Comensa la revista

—Vet' aquí un dels entreteniments més divertits y baratos que conech. T' asseguro que 't distreurás.

—No sé: 'm sembla que...

—Espérat una mica; veurás passar uns tipos tan raras, uns grupos tan significatius, unas caras tan originals, qu' encara que no vulguis... Té, mira; més aviat ho hagués dit. ¿Veus qui vé?

—¡Y tal! ¡quín posat més melancólich fa aquest pobre senyor! Deu ser un pelegrí dels que van anar á Roma, y ara deu estar pensant ab las tragedias que van passar en lo *Bellver*....

—¡Ca! Per mí diu lo rosari.

—¡Olé!... ¡Viva la gracia!

—¡Bendita sea la...! Vaja, alante....

—¿Qu' es alló d' allá baix?

—Gent que corra y s' apilota al rededor d' un bulto.

—Potsé 'l tranvía ha fet una desgracia.

—Potsé 'ls llasseros agafan un gos.

—Me sembla que no.

—A mi 'm sembla que sí.

—¿Anémho á veure y sortirém de dupetes?

—No: no hem d' abandonar lo nostre observatori: desde aquí 'ns enterarém de tot. ¿Veus? Ara 'l grupo 's va acostant.

—¡Calla! Ja ho veig, ja vaig comprenent lo qu' es....

—Dos municipals acompanyan un home.

—¡Pobre infelis! ¡quina cara de gana!

—La debilitat l' haurá rendit.... Deuhen portarlo á la Casa de socorro.... Caldo, bonas tasses de caldo.

—¿Veus? No puch ferhi més.... Aquestas cosas me trencan lo cor.

—A mi també....

¡Quinas miserias hi ha en aquest món!

—¡Qu' es trista la existencia!

—En fi.... Val més que no 'ns hi amohiném: ens ha de consolar l' idea de que de tot aixó nosaltres no 'n tenim la culpa.

—¡Guayta! ¡guayta quin militar més tibaty fatxandero!

—No pots pensar lo que m' empipan aquets guerreros que 's passejan ab aquest ayre, que sembla que s' ho han de menjar tot....

—¡Quin tirat de pit.... més protuberant! Ni una dida....

—¡Potser sí! Ora pro nobis, ora pro nobis....

—¡Anda!... Quin bé de Deu s' acosta!

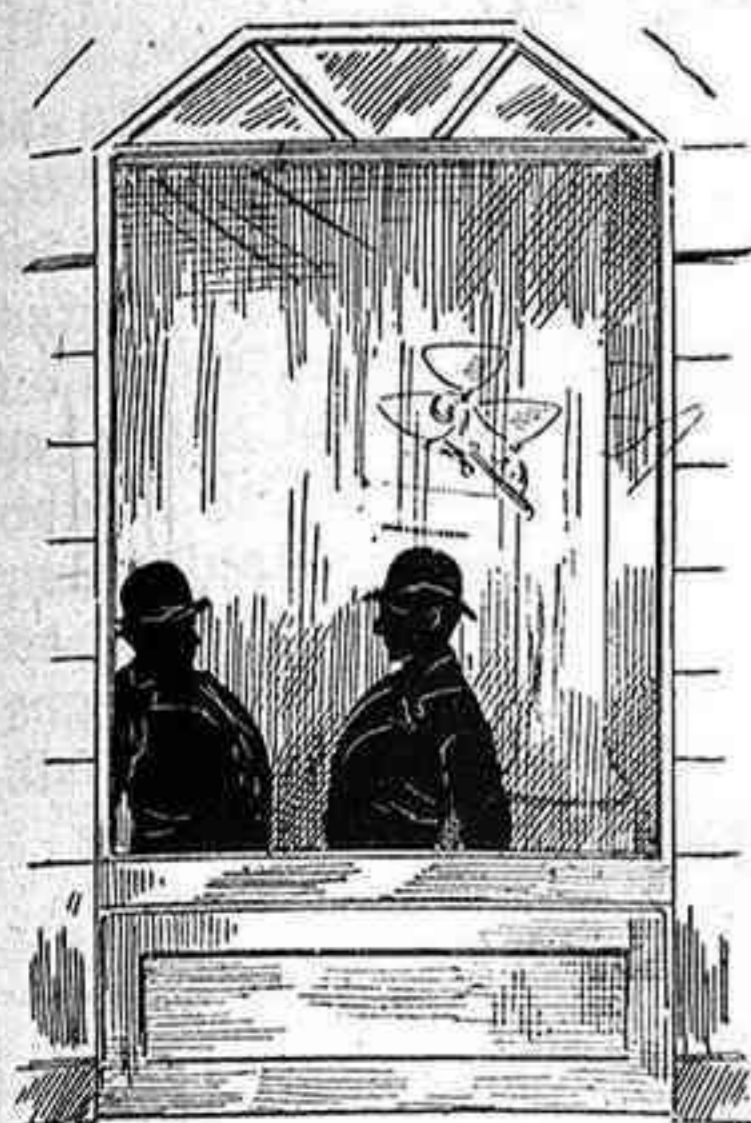
—¡Y tal! D' aixó se 'n diu género fí y de primera. ¡Quina xicota més salerosa... y més estimulante!

—Repárali la boqueta. Sembla que en compte de llabis tingui una cirera....

—¿Y 'ls ulls? Aixó son llums eléctrichs.

—¡Y tan eléctrichs! A mi m' han electrisat.

—Vaja, que ha de ser una pena haver de caminar aixís tot lo dia... *uno dos, uno dos, uno dos...* ab aquesta afectació y aquesta violència de la persona.

—Res, es qüestió de gustos. Hi ha militar que si no 'ls deixessin anar d'aquest modo, demanaria la llicència absoluta y 's posaria á actor del género dramátich.

—Mira... mira quí s'acosta ara...

—¿Qui?

—Allá, á la esquerra. ¿Veus aquell personatge, que va venint, balandrejantse com un llaut?

—¿Aquell del barret tirat á las cellas y l'americana curta?

—¡Just! Té.. Ara 'l tens perfectament al davant..

—¿Qu'es aquest fulano?... Té un aspecte més sospitos....

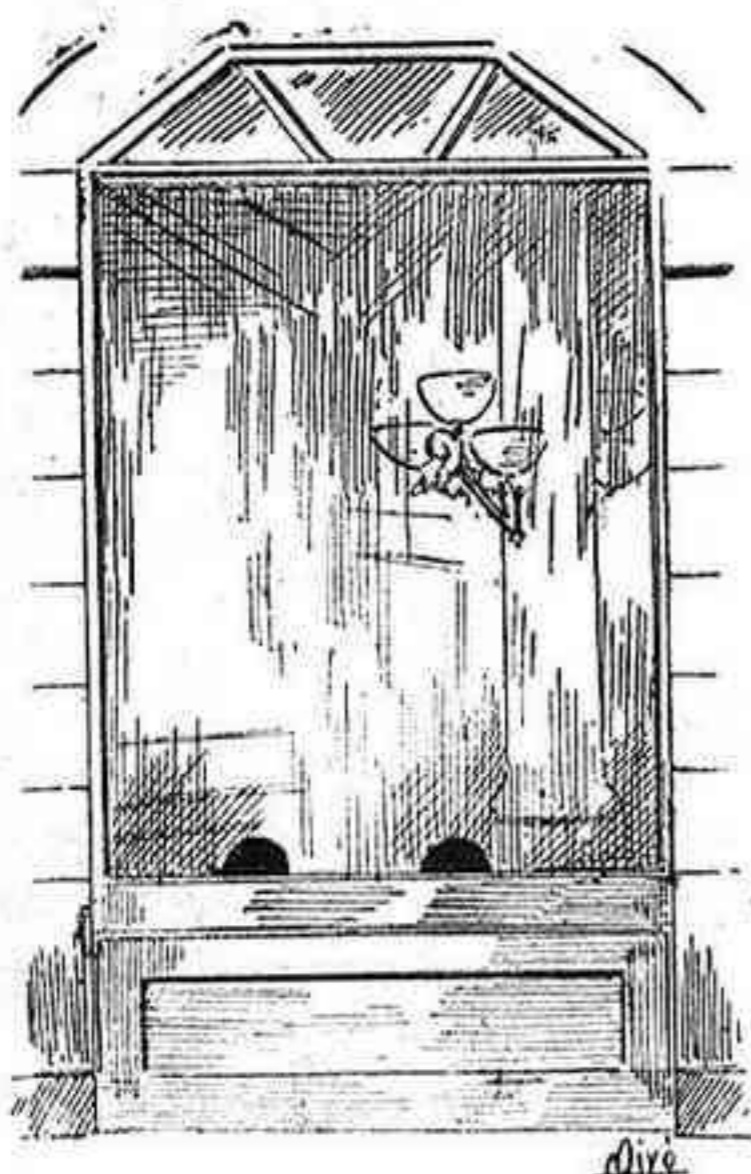
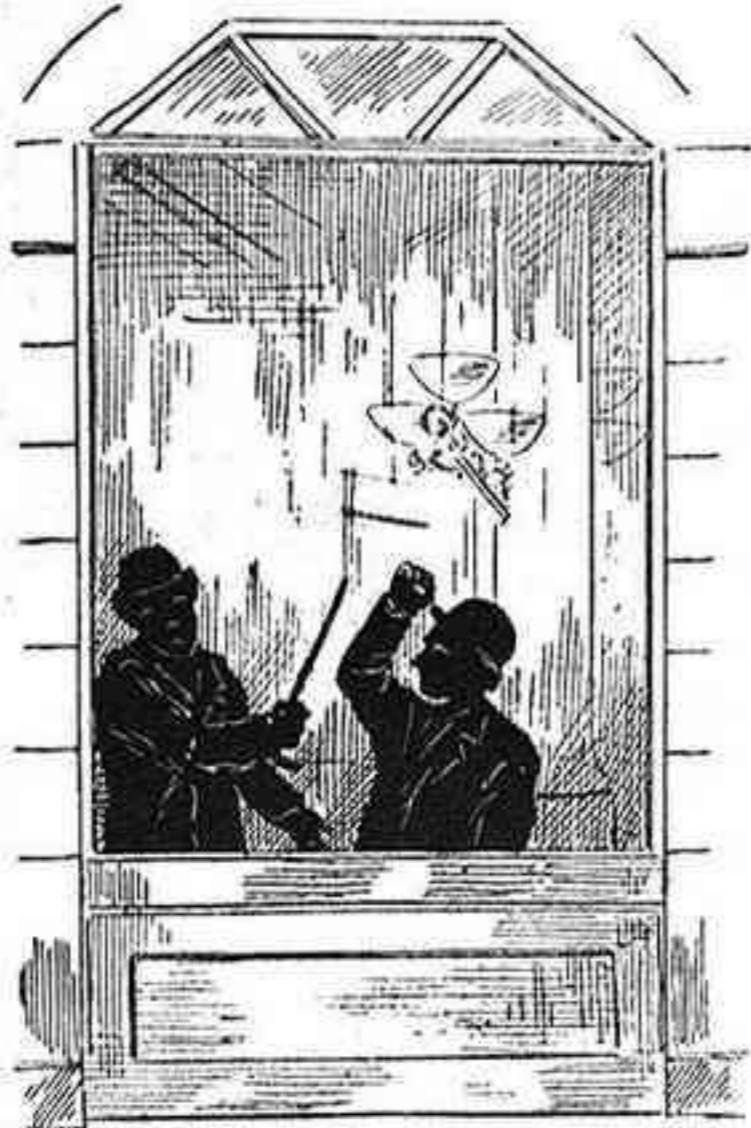
—Es un vividor, un mal home, un tipo que no paga á ningú y estafa tot lo que li vé bé.

—¡Ay lo murri!... ¡Poca pena!... ¡Me fan una rabia aquests homes!... ¡Brétul!...

—¡Canalla!... A mi també 'm posan nerviós. Sobre tot pél cinisme ab que 's passejan y 's burlan dels demés, com si 'l seu modo de viure fos lo més corrent y natural.

—¡Sembla mentida que hi hagi gent tan despreocupada y....

—¡Malviatje 'l món dolent!... Mira quí vé per allá....

—¡Recristinal.... ¡'L sastre!

A. MARCH.

AB LA MATEIXA MONEDA

A ton pare n' he parlat; m' ha dit, que no s' hi oposava; y que, si ella m' estimava, per ell, ja estava tractat. Després he pensat ¡earat! també té rahó 'l papá, ell se 'l podria alabá de casá sa filla ab mí; y vaja.... hem quedat així, que m' hi tornaré á pensá.

Després he trobat ta mare, que 's conserva molt fresqueta; m' ha fet la mitja rialleta, y m' ha fet molt bona cara llavoras he pensat ¡ara! y l' he demanat ta má; no he tingut mes que parlá; pró després m' he empenedit... y.... en fí.... vaja, hem decidit... que m' hi tornaré á pensá.

Ara que 't veig, al moment, dígam si m' estimas forsa ¡ma voluntat no 's pot torse! ¡m' estimas?... ¡ja estich content! las cosas á cop calent, no 'n parlém mes; dit está: quan vulguis podém aná tots dos á la vicaría pro vaja, no vé d' un día ja m' hi tornaré á pensá

¿Qué 'm dius? ¿que soch ximple? ¡si! ¿no 'm deyas tú lo mateix quant ne tenías un feix per triá... deixantme á mí? Lo que tú 'm deyas puch dí també á n' á mí 'm deu tocá ara que no puch triá fe una mica de brometa? Ab aixó... quedém Layeta que m' hi tornaré á pensá.

CRISTOFOL CRISPIN.

CRÍTICA D' ART EN QUATRE REGLAS

6

LA CIENCIA DE CRITICAR QUADROS AL ALCANS DE TOT'HOM

S' han acabat los romansos; tot alló de que un crítich ha de possehir una ilustració vastíssima, un esperit analítich de primer ordre, un criteri exacte, desapasionat y no sé quantas cosas més, resulta qu' eran *espantajos*, barreras infranquejables posadas á la juventut que se sentia inclinada al exercici de tant noble missió. ¡Era irritant que preocupacions d' aquest calibre continuessin en las pos-trimerías del sigle dinou! Gracias als moderns adelantos, á los cent y mil recursos ab que conta pera divulgarse la ciencia que fins ara tenian acaparada aquell y aquell altre, avuy, ab quatre sencillas reglas que tinch l' honor de posar en mans del públich, tot'hom sense excepció, mentres puga disposar d' algunas horas vagativas, pot *esdevenir* un bon crítich de quadros, un crítich á la moderna, *fin de siècle*.

LO TARUGO DE LA PLASSA DE SANT MIQUEL

—¡De modo que aquesta casa no va en línea!

—¡Qué hi faré!
¡Si he mirat d'arrenglar-la,
y dihen.... que no pot sé!...

Ja sé que sobre meu caurán com pluja menuda las excomunións interessadas dels que, gracias á lo que fins en aquest instant ha estat secret, s' han fet una reputacioneta en la crítica de pinturas, per haber tirat de la manta y descubert 'l marro; més no importa: la ciencia no es, no deu ser monopolisada com las cerillas y propagarla es cumplir un deber. Crídin y patalejin los que 's considerin perjudicats per mas revelacións, poch se m' endona; fassinme passar per boca-moll si aixís els hi convé, tant me fá ab tal que la juventut á qui dedico aquestas ratllas, sápigam aprofitarse'n.

Y aném sens mes preámbuls á divulgar la regla.

1.ª—Ingrés.

Un aspirant á crítich de quadros no ha de menester altre cosa per comensar, que valerse de una influencia y entrar de gacetiller *chico de la prensa*, (en «argot» periodistich) en qualsevol periódich.

Per entrar de gacetiller además de la influencia ja dita, que avuy se troba per cap diner, basta coneixer quatre rudiments de gramática per no cometre faltas d' ortografia al resenyar ó registrar los «fets diversos» en la «Crónica local.»

2.^a

Ficát ja en la redacció de un periódich, fent alguna que altra gacetilla original y tenint la precaució de fer constar en las targetas de visita «redactor de tal publicació», se comensan á fer coneixensas. Avuy es la de un lampista que ha inventat un aparatet automátich pera esquivar las moscas, y desitja que 'l periódich parli de tant en ginyós invent; demá es la de un industrial que obr a un nou establiment y dona un refresch á «los chicos de la prensa» perquè al donarne compte en lo diari, recomanin de passada la bondat dels articles que despatxa y per últim, de progrés en progrés, se traba coneixensa ab alguns pintors.

Ya estém al principi del fi.

3.ª—Batxillerat.

Las coneixensas ab pintors solen comensar per los rapins ó aprenents d' artista que, recomenats per sutano ó mengano, van á visitar al gacetiller porque s' ocupi bé en lo periódich, del paisatge, marina ó retrato al llapis que la senmana vinent tindrà exposat en la camisería B., ó en la botiga C. de tal ó qual carrer.

Després de haver cultivat durant algun temps aquest género de relacions ab la carrera de principiants, tenint lo crítich en incubació especial cuidado de anar retenint en la memoria alguns termes técnichs de taller, (com son *mancha*, *clar y obscur*, *anar bé de silueta*, etc., etc.,) per lo que aviat li haurán de servir, procurarà per un medi ó altre (ja siga donantli un «bombo», ja valense de tercera persona ó aprofitant las dos cosas á la vegada) ferse presentar al pintor de *nombradía* que l' engresqui mes, ó que mes admiri de la localitat.

Realisat aixó no té lluny lo dia que podrà *debutar*... pero no 'ns precipitem y passem á la regla final.

4.ª—Facultat major.—Llicenciatura y... Doctorat.

Freqüentarà constantment lo taller ó estudi del pintor elegit, punt en que regularment se reuneixen altres pintors y aficionats, sectaris de una mateixa escola. En tals reunions, entre moltras cosas essencials, sentirá nomenar una pila de pintors extrangers qu' en lo seu art segueixen tal ó qual procediment, (puntillista, decadent, simbolista, impresionista, académich, etc., etc.,) tot lo

que no ha de caure en *saco roto*, si 'l crítich próxim á inaugurar-se vol ferse una mica de rotllo, puig es de necessitat suma al escriure revistas de Bellas Arts, enquibirhi un trós que altre d' erudició, citant noms, procediments y escolas. Dona molta autoritat.

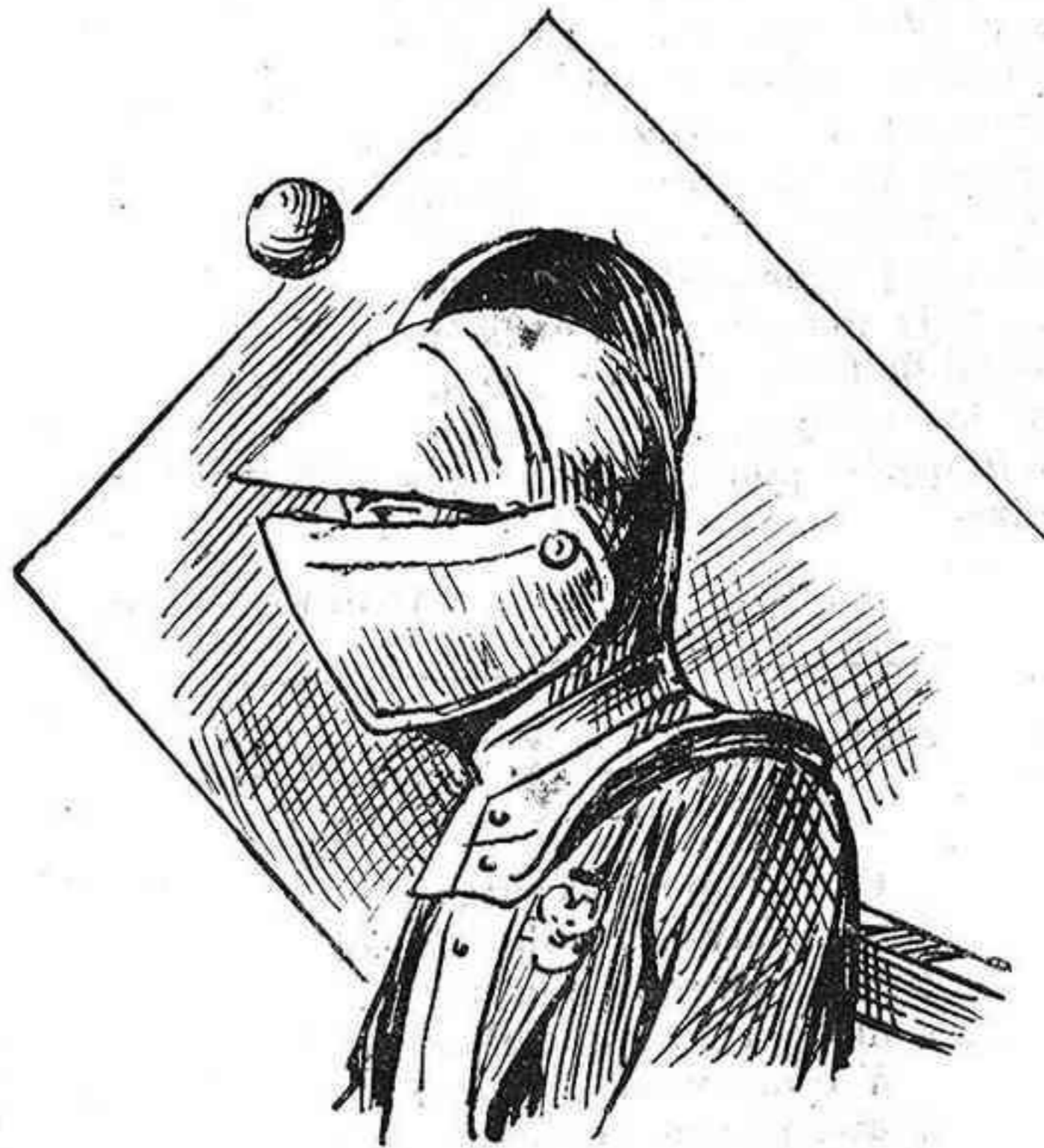
Si 'l crítich *en ciernes* es, com se diria en llenguatge mèdich-científich, un *buen sugeto*, lo seu treball intelectual ó retentiu serà escàs, puig totas las opinións é ideas que haurá escoltat en aquell circol d' amichs, qu' en pintura sols troban legitimat lo procediment qu' ells segueixen y abominan de 'ls demés, paulatinament anirán incrustantseli al cervell y acabarán per grillarhi com llevors en terreno verge, matisantlo de mil y mil ideas derivadas que al futur crítich sense donarsen compte se li figurarán originals, fillas legitimas de sa educació (?) y conviccións (??) artisticas; vamos, ni més ni menos que lo que passa en l' apreciable ram d' hipnotisats.

Y... ja está format 'l crítich, no li falta res; pot ja aburrir l' aigua y *lanzarse*; te criteri é ideas propias, *sabe distinguir*, coneix á fondo la missió de l' art y la de la crítica y per consegüent ha arribat l' hora de que donga senyals de vida; pot ja fer algún escritet ab la firma y ab tot *desparpajo* pot crear reputacións y ensorrarne d' altrás.

Què, ¿quina forma ha de emplear? Senzillissima, expontáneament li eixirà de la ploma al posarla en contacte ab lo paper; ¿no veuen que 'l crítich *fin de siècle* es com un arbre al que se li fá un empelt? Un cop ha prés, deixintlo estar: ell tot sol donará 'l fruit que un s' ha proposat obtenir.

Suposém per un instant que la *cátedra* ó taller que ha freqüentat pertany á un pintor «modernista». Donchs el crítich per inspiració propia ja sab que tot quadro que no respongui á las ideas que de pintura té imbuídas, n' ha de fer cas omís, es un quadro dolent, antiqüat, ranci... *vade retro*, ni val la pena d' anomenar l' autor. Que pèl contrari mirant la firma ó coneixent l' istil comprén que 'l quadro entra de plé en lo nou género,

AL FRONTON

—¡Que vinguin las pilotas!
Ja poden ben veni.
Per evitá 'ls mals tantos
no hi ha com aná així.

entonces desembutxará aquell ramell de frases que porta de repuesto y dirá: «esto es arte!» «es una nota exquisita, verdadera, sublime», «de un ambiente y tonalidad admirables» etc., etc. é immediatament quatre grosseries contra 'ls partidaris de l'altra escola.

Inversa. Si 'l taller ó aula que ha concorregut el crítich correspon a un pintor d' historia, la oració desde luego será per pasiva; allavors comensará la crítica ab un lament que entrarà al cor, farà com la mare que veu al fill estimat que se li esgarria y entre varias altras cosas preguntará: «¿Que s' es fet la gran pintura espanyola? ¿Ahont son aquells mestres preclaros?» «La rassa 's pert» (continuará dihent) «¿quina decadencia més gran!» «Ja no té intérpretes la gloriosa historia patria!» Y seguidament un rengle de pestes de la «nova» pintura: «que es anémica», «descolorida», «enfarinada» «que no componen ni dibuixan» en fi, 's desfará de bastanta bilis al arribar á la secció de pestes.

Ja veuen ab quina facilitat pot un ferse una reputació en poch temps y gracias al método que avuy revelo, Barcelona pot vanagloriarse de possehir un cos de crítichs *fin de siècle* de lo més originalet que corre. Cada un d' aquests opina segons está suggestionat ó sino repassin las revistas y revistetas de la última Exposició y á veurer si 'n treuen l' aygua clara. Tantas revistas tants parers distints. Un afirma que es bó lo que un altre troba infernal y viceversa. Si desgraciadament la *criticomania* vá progressant d' aquest modo, crech que no está lluny lo dia en que cada pintor tindrà 'l seu crítich, á la manera que cada industrial te 'l seu anunci pregonant las excelencias de la mercancia que expendeix, sobre las similars.

ANDRÉU SEGÓN.

QUI MENJA LA CARN...

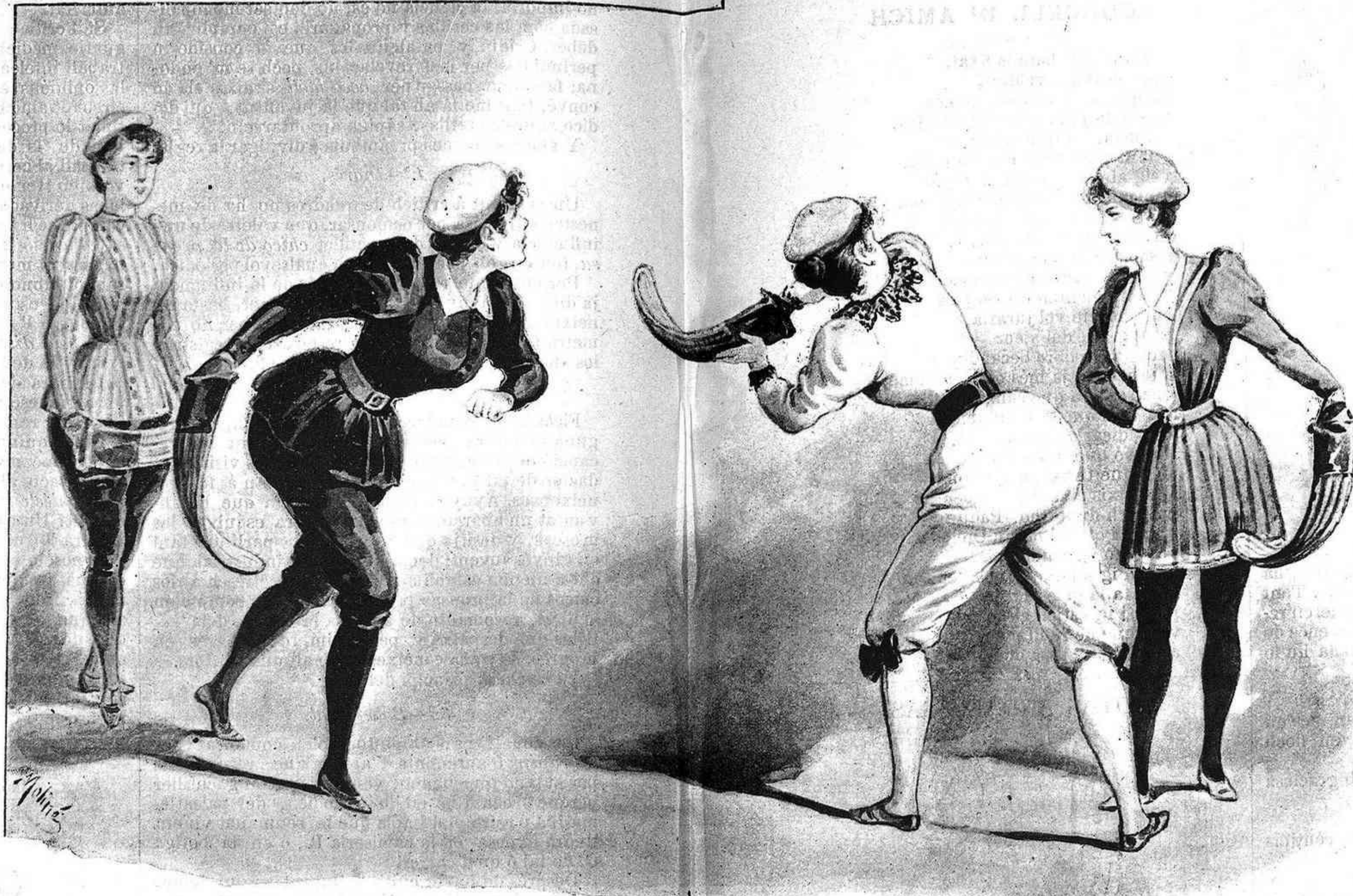
Cada cop que visitava á uns cónyugues de Girona per encàrrech de la dona sempre á l' amiga besava.

Y quan venia l' amich á obsequiar-me ó ferme nosa per encàrrech de ma esposa li cargolava un pessich.

Mes quan l' amich el joch nota me feu passá 'ls equinoccis encastantme un petó al coxis

PELOTARISME FEMENI

(Dibuix de M. MOLINÉ)

Lo dia qu' ellas s' hi posin y 'ns mostrin lo séu salero

¡bona nit Portal, Muchacho Elícegui y Tandilero!

ab la punta de la bota; y 'm va dir:—Ja que la téva senyora m' estima tant com á recort del méu sant dónali aixó de part meva.

M. BADÍA.

LLIBRES

EL CASO CLARÍN. *Monomania maliciosa de forma impulsiva*, per POMPEYO GENER.

Ens creyam que 'l Sr. Gener, en l' obra que acaba de publicar, anava á tirar lo guant al autor de *La regenta*; pero ens hem equivocast. Lo que 'l simpátich escriptor catalá tira al catedrátich d' Oviedo no es un guant, sino una guanteria, ab taulells, aparadors y hasta portas de ferro; allá hi va tot.

En lo género de polémica literaria, y tenint en compte 'l propósit del autor, que no es altre que contestar á lo que 'l Sr. Alas va dirli ab motiu de la publicació de *Literaturas malsanas*, no 's pot donar un llibre més violent ni més carregat de mala intenció.

Al final del folleto, diu lo senyor Gener, encarantse ab Clarín:

—«A ver si ahora aprenderás á comprimirte.»

Es lo que falta sapiguer.

Tenim verdadera curiositat per veure si l' autor de *Pipá 's comprimirá*, ó farà 'l distret... ó tornarà la pilota al senyor Gener, á lo Pedrós, quan aquest menos s' ho pensi.

**

Altras obras rebudas:

NECROLOGÍA DEL DR. D. PEDRO BASSAGAÑA, per DON JOSÉ SEGALÁ ESTALELLA.

Fou llegida en la sessió que l' academia *Médico-farmacéutica* de Barcelona dedicá al difunt catedrátich de aquesta Universitat, y es realment un hermós tribut á la memoria de tan ilustre farmacéutich, al mateix temps que una mos-

tra del carinyo que 'l senyor Segalá li professava y de la destresa ab que aquest senyor maneja la ploma.

**

PER VOLGUER SER CONCEJAL, *jugué catalá* en un xete, original de don JOAN TRULLES.

Al estrenarse aquesta obra en lo teatro *Gran-via*, diguerem ja la nostra opinió. Avuy, donchs, no hem de fer altra cosa que donar las gracias al autor pel séu envió.

X. X. X.

Teatros

TIVOLI

En aquest teatro no 's parla de res mes que del próxim estreno de *Miss Robinson*.

Decoracions, trajes, detalls escénichs... Diu que la empresa Elías está disposantse á tirar la casa per la finestra, demostrant —y aixó casi ja no necessita ferho— que en quant á presentar obras ab luxo y esplendídes, potser no hi ha á Espanya cap altre teatro que se li puga posar al costat.

No es, donchs, d' extranyar que aquesta *Mis Robinson* sigui esperada ab tanta curiositat é interés.

NOVEDATS

Després dels *Hugonots*, l' *Africana*; es dir, després de sucre, mel.

Lo teatro estava com en los dias de grans solemnitats y l' ópera resultá á l' altura de la espectació que havia despertat en lo públich.

Tant lo tenor Bugatto—lo Gayarre de *Novedats*—com la simpática y sempre aplaudida senyora Ferni, com la senyora Wermez, que en la part de *Inés* estigué molt discreta y segura, tots quants prengueren part en la execució de la famosa ópera de Meyerbeer treballaren ab entussiasme y carinyo y 's guanyaren valentment los aplausos que 'l públich els tributá.

No 'ns olvidém del Sr. Visconti ni del jove barítono Mestre, com tampoch del Sr. Goula, que dirigí la obra com un verdader director.

ELDORADO

No hi ha res tan agradable com trobarse ab un antich conegut, á qui un estima de veras.

L' anunci del estreno de *Il duo dell' Africana* portá al *Eldorado* una concurrencia fenomenal. Lo públich volia veure com la feyan los italians l' obra del mestre Caballero, com la interpretavan, si 'n surtian bé...

Per unanimitat s' acordá que sí.

Los aplausos que 'l tenor Acconci y la *signora Leone* alcansaren, diuhen ben clar que 'l perill de

PERSECUCIO DE CRIMINALS

Comensan ja à encaminarse
cap à las grans poblacions
perque diu que un de aquests dias
tenen de ferse eleccions.

la comparació, que en aquest cas era terrible, ha sigut desvanescut ab una brillant victoria. Tant la jota com lo coro de la murmuració degueren repetir-se, y la *troupe* Gargano's pogué convence de que aquí 's fa justicia seca y 's dona à cada hu lo que li correspon.

GRAN-VIA

Pels que 'ls agrada la varietat y 's fixan mes en la cantitat que en la calitat de las cosas, en lloch com aquí.

Lo cartell del últim dilluns ho deya ab graciosa ingenuitat.

¡Cinch sarsuelas per un ral!

Qu' es casi lo mateix que dir: ¡A cinch céntims la pesa!

La romeria... (etc., etc., etc.: es un títul que no s' acaba may) no es de las obras mes dolentas que s' posan en escena en los temps que corrém. Lo que hi ha es que com à parodia de *La verbena de la Paloma*, lo paralelisme no resulta gayre visible.

JARDI ESPANYOL.

No hi ha moda que no torni.

Por seguir à una mujer, aquella famosa sarsuela que havia fet las nostras delicias, en aquells dias que

¡ya no volverán!

torna à surtir avuy à la superficie y encanta y diverteix al públich, de la mateixa manera que 'l divertía y 'l encantava llavors.

Veritat es que à obras del mérit y de la forsa cómica de *Por seguir à una mujer* no 'ls surten may cabells blancs... encare qu' envelleixin.

CIRCO EQUESTRE.

Alternant ab los exercicis de la numerosa companyía eqüestre-acrobática que aquí treballa, van donantse representacions de las més aplaudidas pantomimas del repertori.

Ultimament s' ha reproduhit la de D. Juan de Serrallonga, y ara se 'n anuncia un' altra: *Simón el veterano*, del infatigable senyor Guerra.

N. N. N.

CONCELL D' AMICH

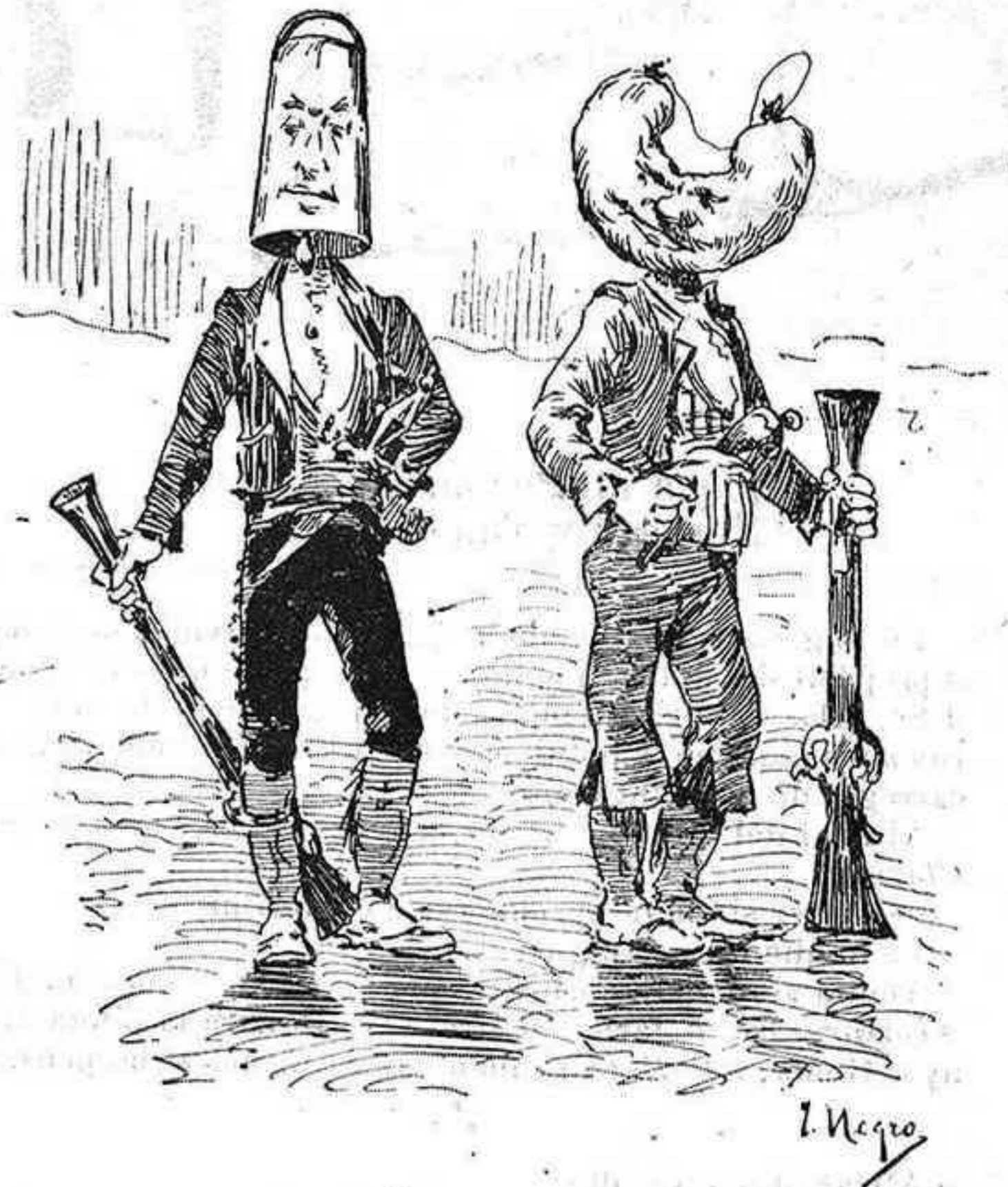
No sé si t' haurás fixat,
ma simpática vehina,
en que un jove molt gomós
te ronda ja fa uns quants días.

Surts à la tarde al balcó
y tant punt tu hi ets, Paquita,
veig al carré aquell *madgiar*
que mirant, no sé que 't signa,
passejantse amunt y avall
fins allà las vuyt y mitja,
esmolant los empedrats
y espatllantse las botinas.

Si no menten las senyals
que molt te vol juraría,
puig efecte del amor
tant va 'l pobre decandintse,
que sembla ja més que un home,
una sombra que camina.

Y com que ta indiferencia
perjudicar lo podria,
fora bó que li diguessis
si es que tu també l' estimas.
Que aixís ell s' ho deu pensar
no puch duptarho, Paquita,
y crech que si no un Otelo
potsé un Querubini sia,
que al igual que aquell del *Duo*
lo mata la gelosía,
puig si m' estich al portal
veig que de reull me mira,
aprop meu passa donantse

NOTAS ANDALUSSAS

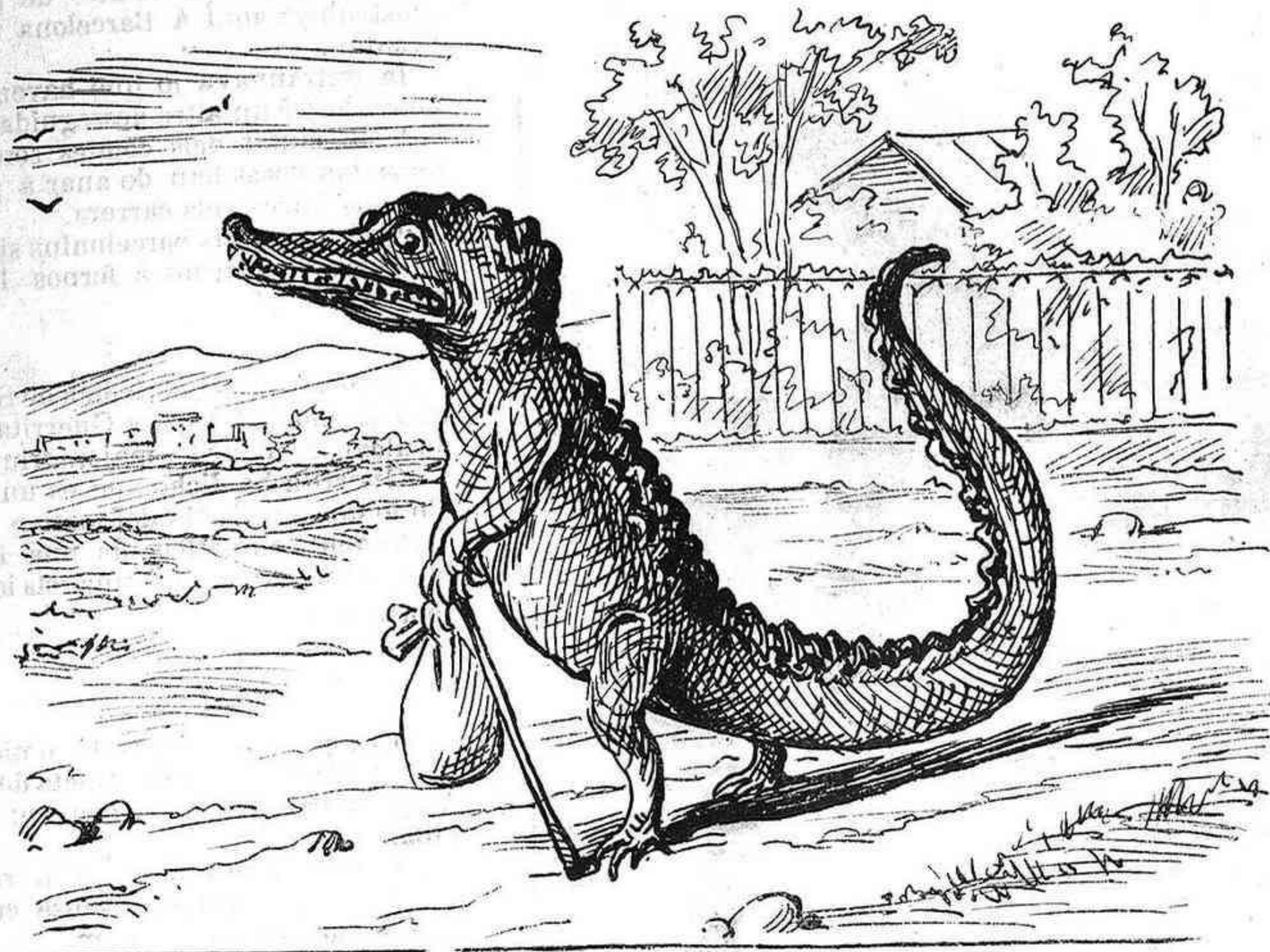

El *Cencerrito* y el *Choricito*
la fió y la nata de lo que 's cria
entre 'ls bandidos que se la campan
en las montanyas d' Andalucía.

I. Negro

LO CAYMAN DEL PARCH

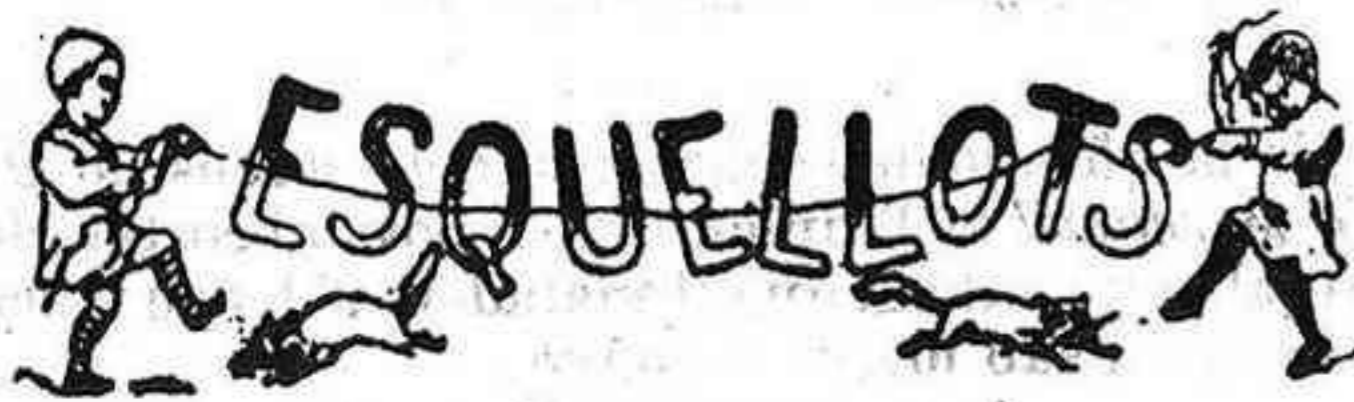
«Saben per qué s' ha escapat?
perque diu que l' infelís

veyent que aquí no 'l cuydavan
ha tornat al séu país.

ayre de perdona vidas
y si bé no ho fá ab paraulas
me desafia.... ab la vista;
pero 'l meu ruch que 'l coneix
de tant veurel cada día,
quan li passa pel costat,
creyentlo rival indigne,
desseguit li allarga 'l morro
com per ferli una carícia.

No 'l fassis, donchs, patir més
perque sa vida perilla:
no fos cas qu' estant distret
mirant ta cara divina
sortintli de tras-cantó
lo *partís* algún tranvia
y *partit* lo téu *partit*
quedarias ben *partida*.

JAPET DE L' ORGA.

¡A quin temps hem arribat!
L' estàtua de Roger de Lluria situada al Saló
de Sant Joan s' ha quedat sense espasa.

Algún aficionat á convertir lo bronzo monu-
mental en vulgars monedas de cinch ó de deu cén-
tims degué operar l' escamoteix.

Y com no 's concebeix un Roger de Lluria sense
xarrasco, ara n' hi están fabricant un' altra. Quan
li tornin á posar, ja cal que li enganxin bé, perque
l' héroe invicte puga cantar ab música del himne
de *Lluytana*:

«Moriré con la espada en la mano....
moriré con la espada en la mano....
moriré con la espada en la mano,
defendiendo la Constitución.»

Pere Bofill ha mort.

Vels'hi aquí un catalá, fill de Palafrugell, que á
l' edat de 24 anys va dirigir-se á Madrit, obrintse
facil camí, en lo terreno de las lletras y de la cri-
tica teatral.

Era un escriptor enginyós, plé de amenitat y
felís en lo cultiu del equivoch.

Durant molts anys ilustrá las columnas de *El
Globo*, entrant després de revister en *La Epoca*.

Víctima de un contratemp, la tarde que assistí
al enterro del Sr. Sepúlveda, ha mort estimat de
tothom.... pero pobre.

Enviém lo tribut del nostre condol á la seva in-
consolable familia.

Sembla que s' ha escapat un caiman del Parch.

Si 'l Sr. Collaso, com es natural, te intencions
de cubrir la plassa que deixa vacant, aprofiti las
sevas bonas relacions ab *El Diluvi*.

Tenen en aquell periódich cada exemplar de l'
especie que val una India.

Dintre de aquell xipoll d' aygua de la secció zoo-
lógica, l' *Insensat* hi faria molt bon paper.

Notas éuskaras.

A Sestao, una dona de 21 anys d' edat va asses-
tar set punyaladas á un jove que l' havia compro-
mesa, negantse després á reparar la falta, per
medi del Sant Matrimoni.

¡Bé per las donas qu' encara que no sigan aptas
per escriure dramas, son molt capassas de ferlos.

* *

ENTRE BASTIDORS

—¿Es dir qu' ets lo conde Meco?
 —Si, noyas, tal com ho explico
 —Donchs nosaltras ens pensavam
 que tú erats lo conde Mico.

L'escena al *Jai-Alai*, ó com si diguessim al Frontón de Sant Sebastián.

Se sent l'espatech de una bofetada, y un gomós s'aixeca y fuig mes que depressa, contenintse ab un mocador la sanch que li raja del nas.

¿Qué havia succehit?

No res: que 'l gomós en qüestió buscava las pesigollas á una dona molt guapa, y aquesta li vá demostrar prácticament ab las sévas manetas delicadas que *qui busca troba*.

Per lo vist aquell galan tenia massa sanch.

La Renaixensa censura ab molta rahó que haja sigut posada en castellá y no en catalá la llegenda del somaten en lo porta-escopetas dels individus del cos.

Verdaderament, los individus del somaten poden pronunciar molt bé alló de *Pau, Pau y sempre Pau*, y fins si n'hi ha algún que 's digui Pauhet pot aplicar o perfectament á la seva persona.

Pero 'l *ceceo* de alló de *Paz, Paz y siempre Paz* no 'l farà may cap verdader net dels almogàvers.

En lloch de *Paz*, dirá *Pas*.

Y la gent de la montanya, tirantse enrera, li dirá:

—Passi si vol.

Se assegura que dintre de poch se construirá aquí á Barcelona un nou Frontón.

Ja extranyava jo que haventhi un no se 'n fes un altre desseguida.

A la ciutat dels comtes som aixís: totas las cosas han de anar á parells, com els frares pels carrers.

¿Qué farían els barceloníns si no poguessem dedicarnos á fernos la competencia?

Llegeixo en un periódich de San Sebastián ahont l'espasa Guerrita acaba de alcansar un de los majors triunfos:

«Guerrita ha dicho que es un infundio lo de su retirada del toreo.»

Prenent enmatllavada una frase á la liturgia, exclamin á una tots los tauromacos:

—¡Sursum corda!

Corra pels periódichs la noticia de que 'l torero *Currito* tracta de ferse frare, ingressant en un convent de Sevilla.

La majoria dels diaris se 'n riuhen, y alguns fins declaran sense cumpliments que no ho creuhen.

No sè perque no ha de poguer ser veritat.

¿Qué per ventura 'l *Currito*,
 si acás en lo convent entra,
 no 's pot recreá ab las picas?
 (Las picas... d' aygua beneyta.)

A Madrit á un fulano li han donat onze punyaladas.

Com pel preu que las hi han dat no s'ha averiguat encara, no 's pot saber si la cosa es molt barata ó molt cara.

Los concejals que van anar á Lyon acompanyant als nostres bomberos, han dit al tornar, que per lo que toca á aquest ram, Barcelona no té res que envejar ni á las poblacions que ab més interés lo cuydan.

Vaja, que per fí del viatge l'elogi no va pas mal!...
 ¡Ja ho veuhen, senyors bomberos,
 quín bombo mes colossal!

En la qüestió de la matansa dels porchs, lo *Diario Mercantil* es l'úlich que 's posa al costat dels cansaladers, dihent que 'l matadero s'ha de tancar. Cadascú sab lo que li convé.

Aquest senyor *Mercantil* deu volguer... menjar pernil.

En cambi la majoria vol lo tocino del dia.

Llegeixo:

«Ha arribat la *Saratoga*, una fragata de guerra que no porta cap canó.»

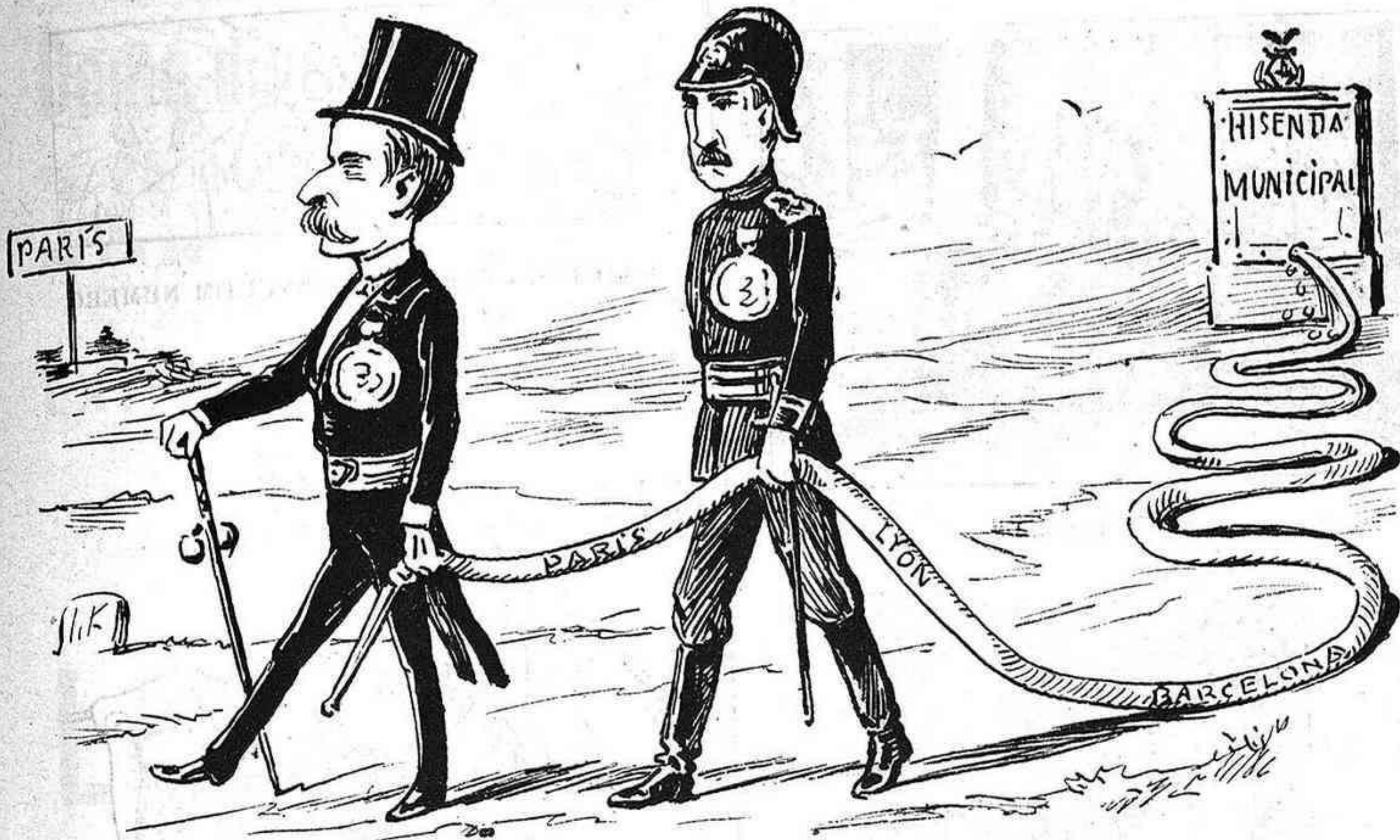
—Y ¿qu' es aquesta fragata?

—Americana.—¡Hola, hola!...

Per las senyas que donavan me creya qu' era espanyola.

VIATJE APROFITAT

De Barcelona á Lyon... passant per París.

¡Aixó de ser barco de guerra y no portar canons, es espanyol legítim!...

Ha comensat á publicarse á la Barceloneta, ab lo títul de *El Campeón*, un senmanari que vé á defensar los interessos d' aquell important barri marítim.

Li doném la mes cordial benvinguda.

Lo número del popular periódich *La Campana de Gracia* que surtirá demá, es extraordinari y tenim entés que cridarà molt l' atenció.

Conté ilustració abundantíssima y plena de xispa, text variat y á l' altura de las circunstancias, y ademés parla d' una pila de cosas que á vostés no 'ls doldrá saberlas.

Ja ho veurán si 'l llegeixen.

¡Mirin que n' es de tranquil l' emperador de Alemania!

Nada menos que ara se li ha ocorregut ferse fer un cotxe il·luminat elèctricament, no solzament per dins, sinó per fora: fins en los guarniments dels caballs hi haurá focos elèctrics que á son pas pels carrers despedirán poderosos raigs de llum.

¡Offembach! ¡Offembach! ¡que mal vas fer en morirte! ¡Tantas óperas bufas que hi ha per escriure encara!

Acte segon: una plassa.
Coro de nens y donzellas.
Surt un cotxe ab sis caballs
trayent llum.... per las orelles.

A Madrit en un sol dia hi ha hagut quatre ó sis desunións matrimonials.

Se veu que ab aixó de la calor, las soldaduras eclesiásticas se dessoldan molt facilment.

Vritat es que 'l llas etern
es tan depressa lligat

que no es extrany que depressa
quedi també deslligat.

Lo barber de Madrit que vá entrar en la gabia dels lleons afeytant al domador, ja pot desarse.

Un seu colega de París ha realisat la mateixa hassanya ab la diferencia de que aixís com el *lamparilla* espanyol vá concretarse sols á afeytar una galta al domador, la *Figaro* parisien las hi vá afeytar totes dugas.

Y encare després vá quedarli temps y humor per dirigir al públich un petit discurs, fent resaltar qu' ell al afeytar las dugas galdas havia venut al rapa-barbas de Madrit.

***

Afeytar tota la cara, es, en efecte, victoria completa, y sembla que ja no 's pot fer mes.

No obstant nosaltres coneixem á un barber catalá que s' empenya á derrotar al barber gabaig, si li donan lo que necessita.

—¿Qué necessita?—vaig preguntarli.

Y ell vá respondre:

—Un capellá que 's presti á ficarse ab mí dintre de la gabia de las fieras. Jo no sols li afeytaré las galdas y la barballera, sino que ademés m' empenyo á ferli la corona.

En efecte: aixís vencería al últim vencedor.

¿No hi haurá, donchs, cap mossen, que 's presti á secundar lo triunfo del honor barberil nacional?

Diálech de familia.

La mamá:—El teu amich Ricardo sería un bon partit per la Roseta. ¿De quin medi 't sembla que 'ns podriam valer per ferlo venir aquí casa ab alguna freqüencia?

Lo fill:—Molt senzill. Li demanaré mil pessetas á tornar de aquí un més, y veurá vosté com després del plasso 's presenta á veure'ns cada dia.

JAPONESERIAS

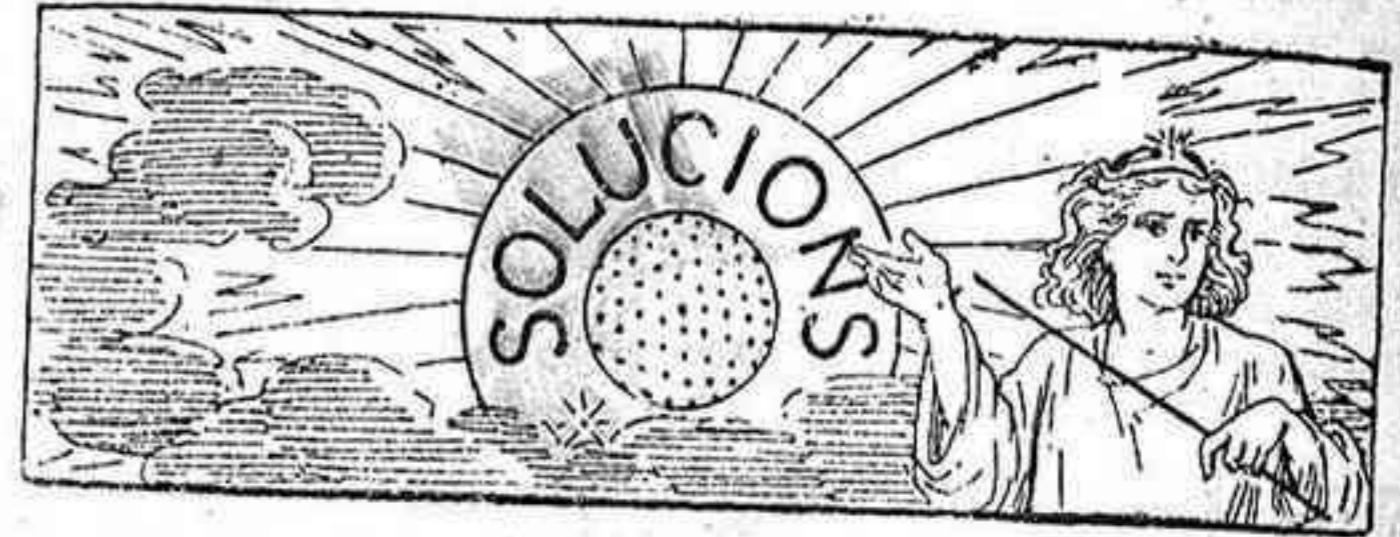
Un ataconador

Las bugaderas

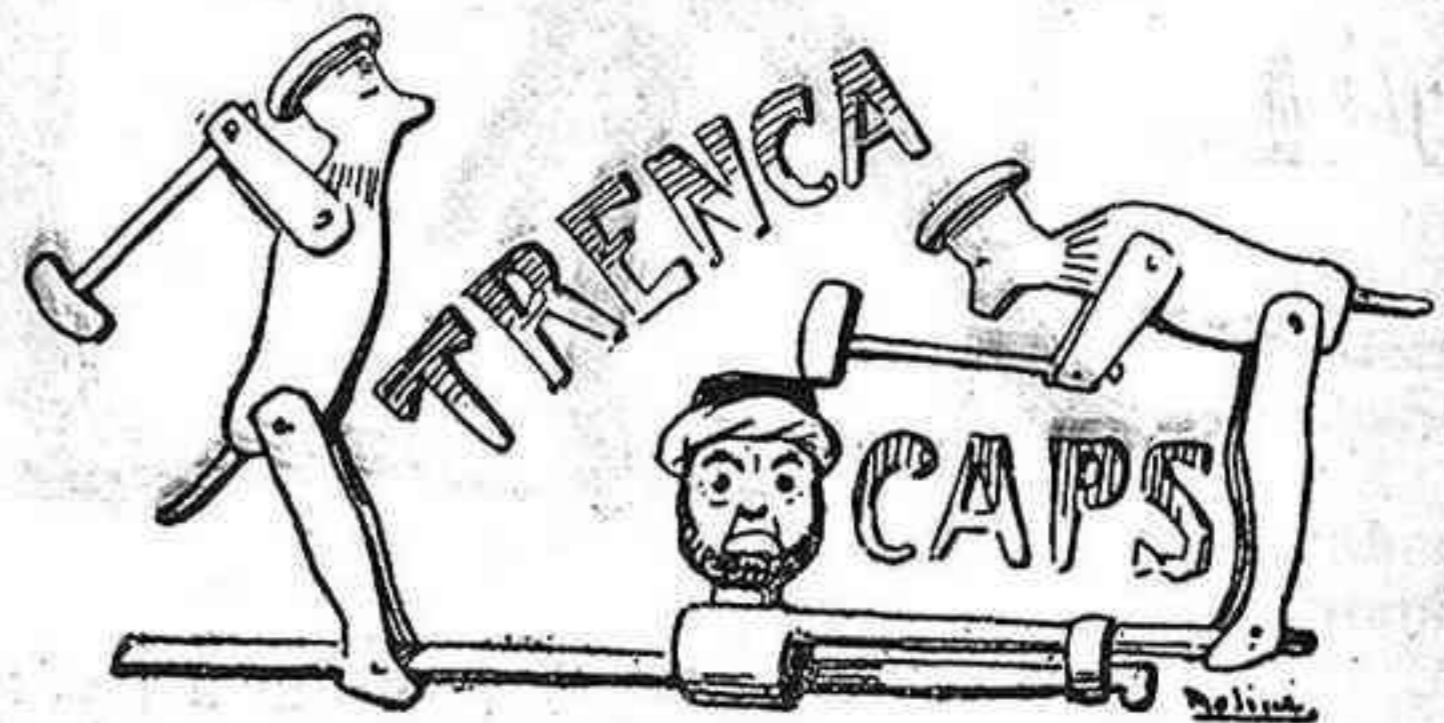

Senyoretas, escribint cartas... d' amor

A LO INSERTAT EN LO PENULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—No-sal-tres.
- 2.ª ID.—Ce-ra.
- 3.ª ENDAVINALLA.—Lo cómich.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—A casarse tocan.
- 5.ª TERS DE SILABAS.—MA RI A
RI E RA
A RA GO
- 6.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Boters.
- 7.ª CONVERSA.—Quima.
- 8.ª GEROGLÍFICH.—Tres Paus fan un ximple.

XARADA

PERDUA.—Sortint de l' iglesia de Sant Jaume per la pri-ma-dos gran, y passant pels carrers de Fernando y Avinyó, s' ha extraviat un total contenint unes quantas tres-quatre-quinta y altres valors. Al que l' haja trobat y vulga tornar-lo al carrer de 'n Mónach, 85, botiga de tres-quinta, á mes de las gracias se li donará una camisa quatre-dos.

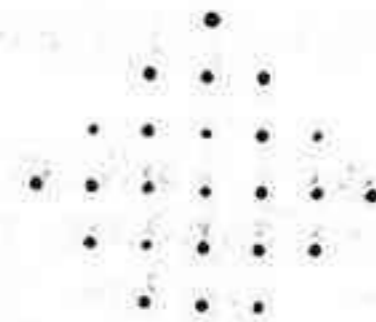
S. NAU J.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Nom d' home.
- 2 7 5 8 7 6 2.—Nom d' dona.
- 4 3 4 2 7 2.— id. id.
- 2 7 5 8 7.—Nom d' home.
- 7 2 4 6.— id. id.
- 5 8 7.— id. id.
- 1 2.—Nota musical.
- 2.—Vocal.

B. V. y G.

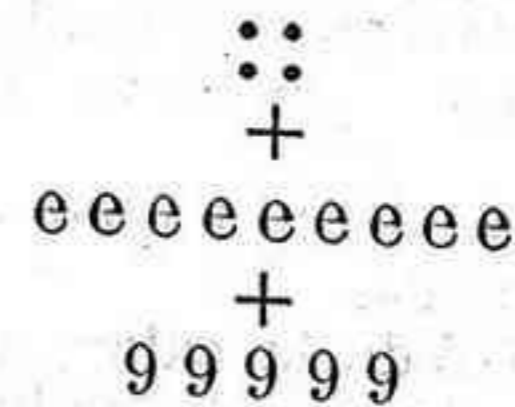
ROMBO

Primera ratlla vertical y horisontal: consonant.—Sego-na: part del cos.—Tercera: part de la persona.—Quar-ta: flor.—Quinta: objecte de billar.—Sexta: número.—Sép-tima: vocal.

PERE DEL PRAT.

GEROGLÍFICH

LO NEN DEL VENDRELL.

Barcelona.—A. López Robert. Impresor.—Asalto. 63

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona.—Correu-Apartat, número 2.

Demá dissapte

25 de Agost

SORTIRÁ

NÚMERO

EXTRAORDINARI

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

ESPANYA EN REMULL—ACTUALITATS PALPITANTS—CARICATURAS
10 céntims lo número

B. PÉREZ GALDÓS: Torquemada en el purgatorio. Un tomo.	Ptas. 3
J. LÓPEZ SILVA: Los barrios bajos. Un tomo.	» 3
MANUEL DEL PALACIO: Chispas. Un tomo.	» 4
EUSEBIO BLASCO: Recuerdos (Notas íntimas). Un tomo.	» 3
ANTONIO PEÑA Y GOÑI: Cajón de sastre. Un tomo.	» 3

COLECCIÓN DIAMANTE

VAN PUBLICADOS

1.º Doloras	por D. RAMÓN DE CAMPOAMOR	1.ª serie.	I tomo
2.º Doloras	» id.	2.ª »	I tomo
3.º Humoradas y Cantares	» id.	id.	I tomo
4.º Pequeños poemas	» id.	1.ª serie.	I tomo
5.º Pequeños poemas	» id.	2.ª »	I tomo
6.º Pequeños poemas	» id.	3.ª »	I tomo
7.º Colón, poema	» id.	id.	I tomo
8.º El drama Universal, poema	» id.	id.	tomo 1.º
9.º El drama Universal, »	» id.	id.	tomo 2.º

Precio de cada tomo 2 reales

Preciosas cubiertas al cromo distintas para cada tomo

Sortirá la próxima senmana

PER QUÉ NO 'S CASAN LAS DONAS

PER C. GUMÁ.—DIBUJOS DE M. Moliné.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No espeném d' estravios, no remetent además 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

¿PER QUÉ VA A FORA VOSTE?

—Perque diu que aixó dona llustre.

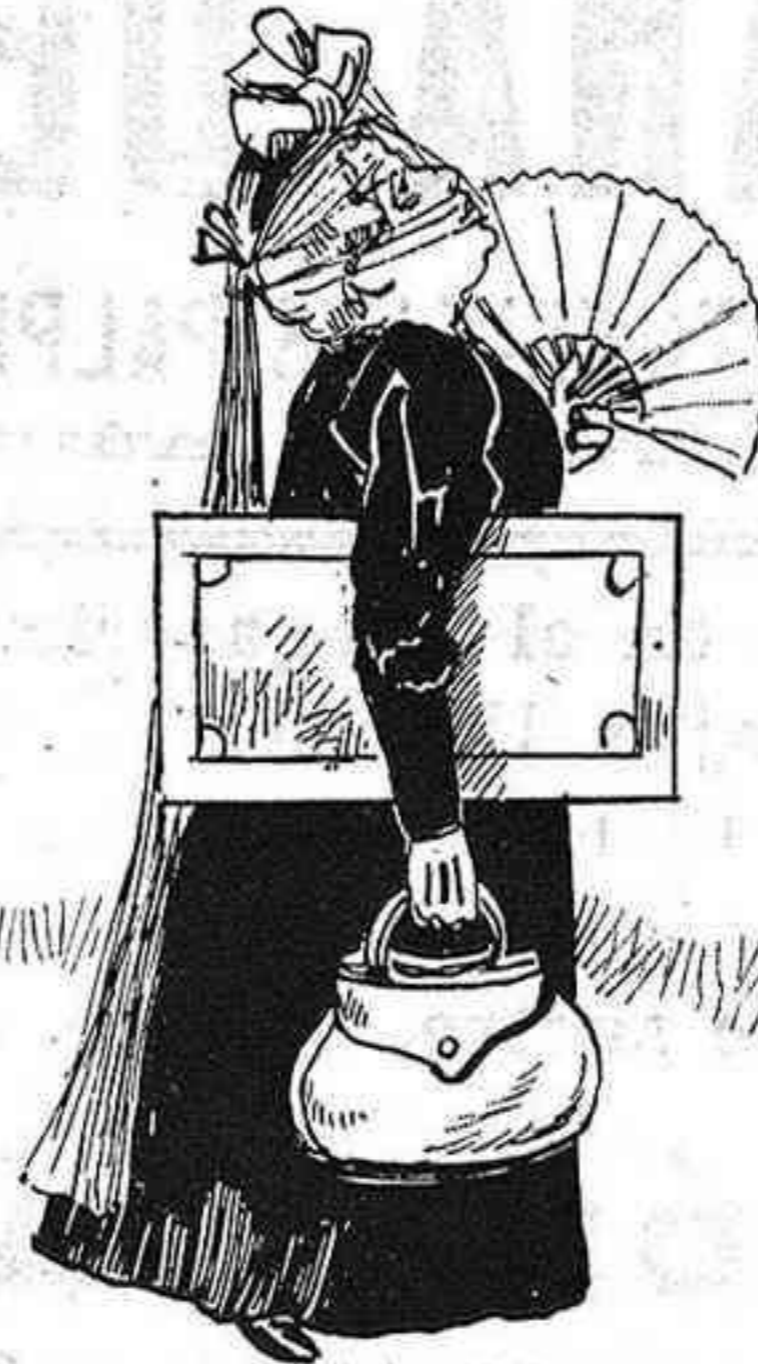
—Per arreglar-me la perdú.

—Per estar fresch.

—Perque banyant-se, devegadas se veuen unas cosas!....

—Per curarme ¡ay! las heridas del ánima....

—Per veure si 's pesca algo.

—Per mirar si dono sortida á las noyas.

—Per pendre quatre apuntes, menjar quatre cunills y passar quatre días alegres.

—Com hi ha mon; si ho sé, que 'm pelin.